

Фактори формування національної системи охорони здоров'я як об'єкта державної політики

У статті розкрито науково-методологічні засади формування національної системи охорони здоров'я як складного міждисциплінарного об'єкта державної політики. Обґрунтовано необхідність введення до наукового обігу поняття «національна система охорони здоров'я», що дозволяє поєднати управлінський, правовий, економічний, соціальний та медичний підходи до забезпечення здоров'я населення. На основі проведеного аналізу виокремлено п'ять основних груп факторів, які визначають зміст і функціонування національної системи охорони здоров'я: природно-кліматичні, соціально-економічні, науково-технологічні, культурно-ментальні та політико-правові. Доведено, що кожна з цих груп чинників впливає як на стан громадського здоров'я, так і на інституційно-організаційну структуру системи охорони здоров'я держави. Зокрема, природно-кліматичні умови визначають рівень захворюваності населення; соціально-економічні – можливості фінансування та доступність медичних послуг; науково-технологічні – рівень цифровізації, інновацій та телемедицини; культурно-ментальні – ставлення громадян до профілактики й лікування; політико-правові – нормативне забезпечення та форми реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я. У результаті систематизації визначено структурно-функціональні складові національної системи охорони здоров'я як об'єкта державного управління: суб'єктну, методологічну та об'єктну. Обґрунтовано, що формування національної системи охорони здоров'я потребує комплексного підходу, заснованого на взаємодії зазначених факторів, гармонізації з європейськими стандартами та посиленні ролі держави у забезпеченні стійкості, ефективності та інклюзивності системи охорони здоров'я.

Ключові слова: національна система охорони здоров'я; державна політика; громадське здоров'я; цифровізація медицини; культурно-ментальні чинники; політико-правове регулювання.

Актуальність теми. Питання формування та розвитку національної системи охорони здоров'я є вкрай складним та багатоаспектним. Сьогодні ні на практиці, ні в теорії не вирізняють таке поняття, як «національна система охорони здоров'я», хоча воно має право на існування. Питання тлумачення та характеристик національної системи охорони здоров'я є вкрай актуальним з позиції дослідження євроінтеграційних процесів та необхідності виконання вимог угоди про асоціацію. Питання стоїть досить гостро, адже є потреба у визначенні національних особливостей системи охорони здоров'я, які мають бути враховані при євроінтеграційних процесах, а також у формуванні та реалізації реформ для відповідності вимогам Європейського Союзу. Зокрема, актуалізуються питання обґрунтування змісту поняття «національна система охорони здоров'я», визначення факторів її формування та детермінантів розвитку, ідентифікації складових.

Аналіз останніх досліджень. Зазначені питання фрагментарно були вивчені такими вітчизняними та зарубіжними вченими, як: Я.Ф. Радиш, С.Г. Бугайцов, Н.П. Ярош, Н.О. Рингач, М.В. Банчук, О.В. Клименко, З.О. Надюк, Т.М. Курило, В.М. Рудий, О.І. Мартинюк, В.В. Лещенко, І.М. Паращич, Л.О. Буравльов, І.О. Бедрик, Л.А. Ляховченко, О.М. Торбас, Н.О. Васюк, О.Л. Корольчук, Т.Є. Висоцька, І.В. Білоус, В.В. Дудка, П.Й. Кузьмінський, К.І. Жилка, О.Д. Фірсова, Н.П. Кризина, С.Є. Мокрецов, Т.Ю. Коваленко, М.М. Білинська, Д.М. Джафарова, І.І. Фуртак, Я.М. Пітко, Н.Є. Дуб, Ю.О. Фільц, О.П. Штогрин, Н.Я. Юристовська, Я.Ю. Шегедин, В.В. Шевчук, С.М. Вовк, В.В. Карлаш, О.В. Устимчук, О.В. Галацан, Ю.О. Котляревський, Ж.Д. Кравченко, Ю.О. Лермонтова, А.В. Антонов, Л.В. Антонова, Н.В. Дацій, С.М. Домбровська, Д.В. Карамішев, Л.В. Сергієнко, О.Д. Крикун, С.М. Петрик, Ф.Р. Криничко та ін.

Викладення основного матеріалу. Фактори формування національної системи охорони здоров'я можуть мати різноманітний характер та по-різному впливати на систему охорони здоров'я. Зокрема, частина факторів впливає на стан громадського здоров'я населення країни, що своєю чергою визначає пріоритети розвитку медичної сфери, а інші фактори позначаються на структурі системи охорони здоров'я. Усі фактори є взаємопов'язаними та можуть впливати одне з одного. Варто зазначити, що одна група факторів може впливати на здоров'я населення і, як наслідок, на систему охорони здоров'я, інша група факторів – на систему охорони здоров'я.

Фактори, що визначають особливості та специфіку національної системи охорони здоров'я, можуть бути згруповані таким чином:

1. Природно-кліматичні фактори. Природно-кліматичні умови є тією групою факторів, що впливають на здоров'я населення, і, вже виходячи з цього, визначають особливості системи охорони

здоров'я. «Наше довкілля складається з кількох факторів, таких як повітря, вода, ґрунт, клімат, простір, міська забудова та погода. Усі вони одночасно впливають на наше здоров'я. Оскільки вплив зовнішнього середовища на організм людини відбувається різними способами, а саме довкілля складається з численних змінних, опис усіх способів впливу навколишнього середовища на людину призводить до довгого списку категорій» [4].

Іспанські дослідники Amina Sundas, Ivan Contreras, Omer Mujahid, Aleix Beneyto, Josep Vehi вказують: «Здоров'я та добробут людини тісно взаємопов'язані між собою. Ігнорування екологічних чинників матиме вплив на профілактику та контроль захворювань, включно з вірусними пандеміями. За даними ВООЗ, чисте повітря, стабільний клімат, достатня кількість води, санітарія та гігієна, безпечне використання хімічних речовин, захист від радіації, здорові та безпечні робочі місця, належні сільськогосподарські практики, міста та штучні середовища, що сприяють здоров'ю, а також збережена природа є необхідними передумовами для доброго здоров'я. Люди живуть у середовищах, які тісно пов'язані з різними поєднаннями природних і синтетичних хімічних речовин, соціальних факторів здоров'я, способу життя та погодних умов, а також у різних географічних регіонах, до яких вони пристосовувалися у різному ступені. Шляхи впливу на організм людини різноманітні екологічних чинників є надзвичайно численними, і практично неможливо згрупувати всі ці фактори на якійсь спільній основі» [4]. Зазначені факти безумовно впливають на стан здоров'я людини та населення в цілому, що є визначальним у формуванні національної системи охорони здоров'я. Проаналізувавши дослідження Amina Sundas, Ivan Contreras, Omer Mujahid, Aleix Beneyto, Josep Vehi [4], можна їх структурувати в такому контексті, як зазначено в таблиці 1;

2. Соціально-економічні. Економічні фактори впливають з двох позицій:

- по-перше, держави з високим рівнем економічного розвитку можуть більше підтримувати систему охорони здоров'я через бюджетне фінансування, в той час як країни із низьким рівнем економічного розвитку фінансують систему охорони здоров'я за залишковим принципом, що впливає на якість, результативність та ефективність медичних послуг і відповідно на стан громадського здоров'я населення;
- по-друге, рівень економічного розвитку держави позначається на доходах домогосподарств і, як наслідок, на їх можливості отримати якісні медичні послуги, з одного боку, та здійснювати профілактику, вести здоровий спосіб життя з другого боку.

Своєю чергою соціальні фактори переважно впливають на стан громадського здоров'я, що вимагає особливого підходу до системи медичних послуг підготовки кадрів для системи охорони здоров'я та профілактичних заходів. Вбачаємо структуру соціально-економічних факторів такою, як наведено в таблиці 2. Зазначені фактори впливають на рівень громадського здоров'я, з одного боку, та власне на національну систему охорони здоров'я з другого. Виходячи із представлених даних, національні особливості системи охорони здоров'я держави будуть визначатися такими властивостями: ключові захворювання в державі; особливості державного фінансування; формування системи медичного страхування; рівень довіри до системи охорони здоров'я; розвиток приватної медицини;

3. Науково-технологічні фактори. Це сукупність факторів впливу сучасних інформаційних технологій на здоров'я населення та власне національну систему охорони здоров'я. Так, з одного боку, сучасні інформаційні технології позначаються на фізичному, психологічному та соціальному здоров'ї населення, що обумовлює появу нових видів хвороби та їх наслідків, а це в результаті впливає на запит до національної системи охорони здоров'я та обумовлює потребу її трансформації. З іншого боку інформаційно-телекомунікаційні технології впливають на систему управління як закладами системи охорони здоров'я, так і державного управління національною системою охорони здоров'я. Також варто наголосити, що на систему охорони здоров'я значно впливають інноваційні технології як в сфері комунікації між пацієнтом та лікарем, так і в сфері медичних технологій щодо діагностики, профілактики, лікування тощо.

Науково-технологічні фактори впливу власне на національну систему охорони здоров'я є ключовими в сучасних умовах розвитку суспільства та проявляються в трьох напрямках:

- по-перше, цифровізація системи охорони здоров'я, що виражаються у впровадженні цифрових технологій в систему управління закладами охорони здоров'я та систему державного управління національною системою охорони здоров'я. Зазначене характеризує систему охорони здоров'я як систему реалізації суспільних послуг, що інтегрована в інформаційне суспільство. В Україні вже багато зроблено в цьому напрямі як в контексті інституційного розвитку, так і правового, організаційного та економічного;
- по-друге, цифровізація медичних послуг, що проявляється у впровадженні технологій телемедицини та електронної системи охорони здоров'я. Варто наголосити, що в умовах євроінтеграційних процесів питання цифровізації є вкрай важливим, адже: «Цифрова трансформація як об'єктивний та глобальний тренд розвитку суспільства докорінно впливає і на зміну якості життя населення. Наявність доступу до швидкісного інтернету стало не тільки нормою, а й невід'ємним правом жителів технологічно розвинених країн. Можливості користування доступом до безмежного джерела інформації та новітні можливості цифрових послуг створили новітні уявлення про комфортне середовище, про можливості самореалізації і комунікації, і безліч інших можливостей, пов'язаних зі становленням цифрового суспільства. Одним із вагомих аспектів цього процесу стало впровадження цифрових технологій у систему охорони здоров'я, що

стало повсюдним явищем у розвинених країнах. Цифрова трансформація системи охорони здоров'я створила можливості для виникнення і бурхливого розвитку цифрової медицини, цифрових методів лікування і профілактики хвороб. У глобальному вимірі тема інтеграції цифрових технологій у способи діагностики, лікування та профілактики захворювань включена до порядку денного таких міжнародних організацій, як ВОЗ (Digital health: transforming, 2020) [5] та Європейська комісія (European Commission, 2012) [3]. Європейські стандарти спрямовані на те, що організаційні трансформації поєднуються зі змінами в рутинних практиках підтримки міцного здоров'я та хорошого самопочуття жителів країн ЄС. З огляду на це, цифрова охорона здоров'я містить широкий спектр технологій, спрямованих на надання медичної допомоги, забезпечення пацієнтів необхідною інформацією та надання їм можливостей для самостійного піклування про себе та обмін досвідом у питаннях збереження здоров'я та профілактики захворювань» [2]. Запровадження європейських стандартів у сфері цифровізації є ключовим напрямом виконання євроінтеграційних вимог, що дозволить швидко та ефективно інтегрувати національну систему охорони здоров'я в європейський медичний простір;

- по-третє, сучасні медичні технології, а саме застосування сучасних засобів діагностики, лікування, профілактики впливають на реалізацію медичних послуг, а саме визначають такі ключові їх характеристики, як якість, результативність, швидкість;

4. Культурно-ментальні фактори. Визначення культурно-ментальних факторів є вкрай важливим, адже вони впливають на усі сфери суспільних відносин і, як наслідок, на систему державного управління. Від культурно-ментальних особливостей суспільних відносин у державі залежить відношення населення до власного фізичного та психологічного здоров'я, довіра до системи охорони здоров'я та особливості звернення до нетрадиційної медицини. В таблиці 3 представлено результати структуризації культурно-ментальних факторів формування та розвитку національних систем охорони здоров'я;

5. Політико-правові фактори. Політико-правові фактори є фундаментальними, адже визначають концептуальні положення державної політики в сфері охорони здоров'я, напрями реформування медичного права та системи соціального забезпечення в державі. Варто наголосити, що зазначені види факторів залежать від:

- соціально-економічних (політична система та система права власне як визначає межі розвитку економічної системи та соціальних відносин, так і залежить від соціально-економічних відносин у суспільстві);

- природно-кліматичні (система права формується на основі потреб суспільства, які своєю чергою залежать від географічного положення, наявності природних ресурсів (зокрема рекреаційних) та кліматичних умов);

- культурно-ментальних (культура народу завжди була і залишається основним фактором формування правових норм);

- науково-технологічні (сьогодні науково-технологічні фактори є ключовими в трансформації правових норм в цілому та політико-правових положень розвитку системи охорони здоров'я зокрема).

Характеризуючи політико-праві положення розвитку національних систем охорони здоров'я варто наголосити на таких їх складових, що визначають властивості національної системи охорони здоров'я:

- політичний режим. У світі сьогодні функціонують такі види політичних режимів, як демократичний, авторитарний та тоталітарний. Це безумовно впливає на особливості національної системи охорони здоров'я в частині доступу до медичних послуг, права вибору медичної послуги та її окремих складових, фінансування медичних послуг з боку держави та розвиток приватної медицини;

- державний устрій. Під державним устроєм розуміється «політико-територіальна організація держави, що характеризується статусом її територіальних одиниць, формою їх правових відносин між собою та з державою загалом. Паралельно з терміном “державний устрій” використовують й інший, зокрема, “територіальна організація публічної влади”, “територіально-політичний устрій”, “державно-територіальний устрій”. За характером державно-територіального устрою всі країни поділяють на прості (унітарні) та складні (федеративні). Деякі науковці до третьої форми Державного устрою відносять так звану обласну (регіоналістичну) державу» [1]. Від державного устрою залежить система державного управління системою охорони здоров'я, регіональні особливості та напрями фінансування медичної допомоги з боку держави;

- форма правління. Формою правління є спосіб організації державної влади, від чого залежать особливості формування системи суб'єктів державного управління (зокрема суб'єктів державного управління системою охорони здоров'я), розподіл повноважень та принципи взаємодії, як між собою, так і громадським суспільством (щодо громадського здоров'я, соціальних гарантів та доступу до медичних послуг). Сьогодні вирізняють дві форми державного правління: монархія (абсолютна або парламентська монархія) та республіка (президентська, парламентська, змішана (парламентсько-президентська)).

Звичайно ключовим фактором впливу на національну систему охорони здоров'я в умовах сьогодення є російсько-українська війна, яка позначається на усіх сферах суспільного життя, є безумовно визначальним фактором здоров'я населення та причиною дефіциту фінансування системи охорони здоров'я.

Характеристика впливу природно-кліматичних факторів на національну систему охорони здоров'я

СКЛАДОВІ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА			
забруднення повітря	зміна клімату	сонячна радіація	метеорологічні умови
ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ			
забруднення повітря	забруднення води	забруднення ґрунту	промислові викиди
вихлопи транспорту	вирубка лісів	урбанізація	природні і антропогенні катастрофи
ВПЛИВ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ			
Серцево-судинні захворювання: аритмія; інсульт; серцевий напад; гіпертонія; тромбоз; артеріальний тиск; атеросклероз; фібриляція передсердь; серцева недостатність; зупинка серця	Дерматологічні захворювання: ангіоневротичний набряк; atopічна екзема; дитяча екзема; алергічний кон'юнктивіт; ушкодження шкіри та старіння; хронічні запальні захворювання шкіри	Онкологічні захворювання: рак шкіри, легень, ротової порожнини, стравоходу, шлунка, товстої кишки, прямої кишки, печінки, жовчного міхура, гортані, кісток, молочної залози, шийки матки, передміхурової залози, крові, шлунково-кишкового тракту, мозку	
Ниркові захворювання: ниркова недостатність; ниркова колька; хронічна хвороба нирок; кінцева стадія ниркової недостатності	Респіраторні захворювання: ідіопатичний легеневий фіброз (IPF); гостре ушкодження легень (ALI); пневмонія; рак легень; астма; ХОЗЛ (COPD)	Інфекційні захворювання: COVID-19; денге; малярія; вітряна віспа; кір; грип	
Неврологічні і психологічні захворювання: когнітивні порушення; нейророзвиткові розлади; випадки шкільного невстигання; дисфункції уваги; біполярний афективний розлад; нейрозапалення; неврологічна дисфункція; стрес; ПТСР; депресія; суїцидальні схильності; тривожність; шизофренія; неспокій; нервозність; безсоння; неврологічні розлади; поведінкові розлади; психоз	Шлунково-кишкові захворювання: рак шлунка; виразка шлунка; хвороби печінки; гастроентерит; апендицит; гастрит і дуоденіт; розлад стравоходу; синдром подразненого кишечника; ГЕРХ (рефлюксна хвороба); кишкові інфекції; цукровий діабет; запальні захворювання кишечника (IBD)	Офтальмологічні захворювання: синдром шегрена; ревматоїдний артрит; хронічний синусит; сухе око; асоційоване з ретиною хронічне захворювання легень; епістаксис (носові кровотечі); оклюзія артерій; катаракта; глаукома; діабетична нейропатія; центральна ретинопатія	
ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЧЕРЕЗ			
інтеграцію державних політик у сфері екології, охорони здоров'я та економіки	підтримку досліджень щодо вивчення взаємодії між екологічними факторами та наслідками для здоров'я	розробку програм моніторингу та адвокації за здоровіше довкілля	удосконалення методик лікування та медичних технологій

Таблиця 2

Структура соціально-економічних факторів впливу на національну систему охорони здоров'я

Фактор	Вплив на систему охорони здоров'я	
	характеристика	наслідки
Економічна нерівність та доходи населення	Доходи громадян прямо впливають на їх можливість отримати якісні медичні послуги та здійснювати витрати для профілактики та здорового способу життя	Нерівність у доходах створює розрив між групами населення і, як наслідок, неможливість сформувати соціальний консенсус щодо розвитку системи охорони здоров'я
Система освіти та свідомість населення	Населення з освітою є більш свідомим щодо власного здоров'я та краще ставиться до профілактики	Більший рівень свідомості суспільства підвищує рівень громадського здоров'я через зменшення захворюваності та підвищення рівня тривалості життя
Зайнятість та умови праці	Безробіття, що впливає на психологічне здоров'я та знижує можливість профілактики захворювань	Призводить до стресу, депресії, підвищеного ризику хронічних хвороб і, як наслідок, збільшує навантаження та СЧОЗУ
	Шкідливі умови праці (хімічні речовини, шум, пил, неврегульованість часу)	Призводить до хронічних та професійних захворювань і, як наслідок, до розвитку окремих напрямів медичної допомоги
	Соціальні гарантії	Знижують навантаження на систему охорони здоров'я
Урбанізація та міська / сільська інфраструктура	У містах	
	Краща інфраструктура системи охорони здоров'я, але більший вплив на здоров'я	Забрудненість навколишнього середовища, що призводить до захворювань
	У сільській місцевості	
	Нерозвинена інфраструктура, але менший вплив на здоров'я	Відсутність інфраструктури знижує рівень якості медичних послуг

Таблиця 3

Структуризація культурно-ментальних факторів впливу на національні системи охорони здоров'я

КУЛЬТУРНО-ЦІННІСНІ НОРМИ		
ставлення до власного здоров'я	ставлення до лікування хвороб	стигматизація
Кожна культура визначає ставлення до власного фізичного та психічного здоров'я, що обумовлюється як біологічними, так і духовними та соціальними факторами	Культурні цінності впливають на вибір методів лікування, зокрема в окремих культурах переважають методи доказової медицини, в інших – нетрадиційної або духовних практик	Окремі культури по-різному сприймають фізіологічні та психологічні хвороби, що призводить до осуду і, як наслідок, до обмеження доступу до медичних послуг
МЕНТАЛЬНО-ПОВЕДІНКОВІ МОДЕЛІ УСТАНОВКИ		
довіра до системи охорони здоров'я	ставлення до самолікування	ставлення до профілактики
З умови низької довіри до державних інституцій знижується рівень звернення за медичною допомогою	Високий рівень самолікування призводить до зменшення попиту на медичні послуги і як наслідок громадського здоров'я	У деяких країн культурно-релігійні особливості знижують рівень довіри до профілактики, особливо щодо вакцинації
СІМЕЙНО-СОЦІАЛЬНІ РОЛІ		
Роль сім'ї	Гендерна рівність	Взаємодія із лікарем
Розподіл сімейних ролей може призвести до авторитетності певних членів сім'ї у прийнятті рішення про лікування	Гендерна рівність визначає рівний доступ до медичних послуг жінок та чоловіків, а також доступ до медичної освіти та медичної професії	Від авторитетності професії лікаря визначається рівень довіри до нього та відповідно прийняття рішення про лікування

МОВНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ		
<i>мовні бар'єри</i>		<i>невербальні коди</i>
Такий бар'єр є особливо важливим для держав із високим рівнем міграційних потоків, зокрема країн-членів Європейського Союзу		Культурні особливості та ментальність по-різному визначають сприйняття дотиків, жестів та дистанцію, що впливає на взаємодію між учасниками медичної допомоги
РЕЛІГІЙНІ НОРМИ		
<i>обмеження харчування</i>	<i>питання біоетики</i>	<i>доступ до професії</i>
Окремі релігії визначають певні обмеження у виживанні продуктів харчування. Це може стосуватися в тимчасових обмеженнях (наприклад, піст в Християнстві) або певних продуктів (наприклад, свинина в Ісламі)	Кожна релігія по-різному ставиться до медичних послуг, наприклад абортів, донорство, пластична хірургія, що може варіюватися від повної заборони до часткових обмежень	У певних релігіях є обмеження або повні заборони до контакту між різностатевими лікарем та пацієнтом, що призводить до обмеження доступу до медичних послуг або ж їх якості та результативності

Усі зазначені фактори по-різному впливають на систему охорони здоров'я, формуючи її національні особливості. Підсумовуючи зазначене вище, структуруємо їх з позиції формування національної системи охорони здоров'я в ролі особливого, комплексного, міждисциплінарного об'єкта державного управління як науки (рис. 1).

Висновки. Проведене дослідження вказує на потребу для цілей наукових досліджень, а також з метою практики державного управління та формування державної політики визначати характеристики національної системи охорони здоров'я та ввести в науковий обіг поняття «національна система охорони здоров'я». Так національна система охорони здоров'я – це лише моделі фінансування медичної допомоги населенню, але цілий комплекс суспільних відносин, які пов'язані як зі здоров'ям населенням, так і отриманням ним медичної допомоги як на території країни, так і за її межами. Національна система охорони здоров'я має певні властивості, які формуються під дією сукупності факторів, а саме – природно-кліматичних, соціально-економічних, науково-технологічних, культурно-ментальних та політико-правових. Кожен із зазначених факторів був оцінений з позиції впливу як на громадське здоров'я населення країни, так і на систему охорони здоров'я в країні. В цілому вказані фактори впливають на суб'єктну (суб'єкти державного управління системою охорони здоров'я, суб'єкти регіонального управління системою охорони здоров'я, інститути громадського суспільства та зацікавлені сторони, заклади охорони здоров'я та інші суб'єкти, що задіяні в реалізації медичних послуг), методологічну (система міжнародних вимог до систем охорони здоров'я, система державного регулювання охорони здоров'я, особливості регіонального та місцевого регулювання системи охорони здоров'я, інші важелі впливу) та об'єктну (діяльність закладів охорони здоров'я, ринок медичних послуг та медичної допомоги, система надання медичної допомоги населенню, громадське здоров'я) складові національної системи охорони здоров'я та визначають її національні особливості, якісні та кількісні властивості. Зазначене визначає змістовні та формальні ознаки національної системи охорони здоров'я як комплексного об'єкта державного управління.

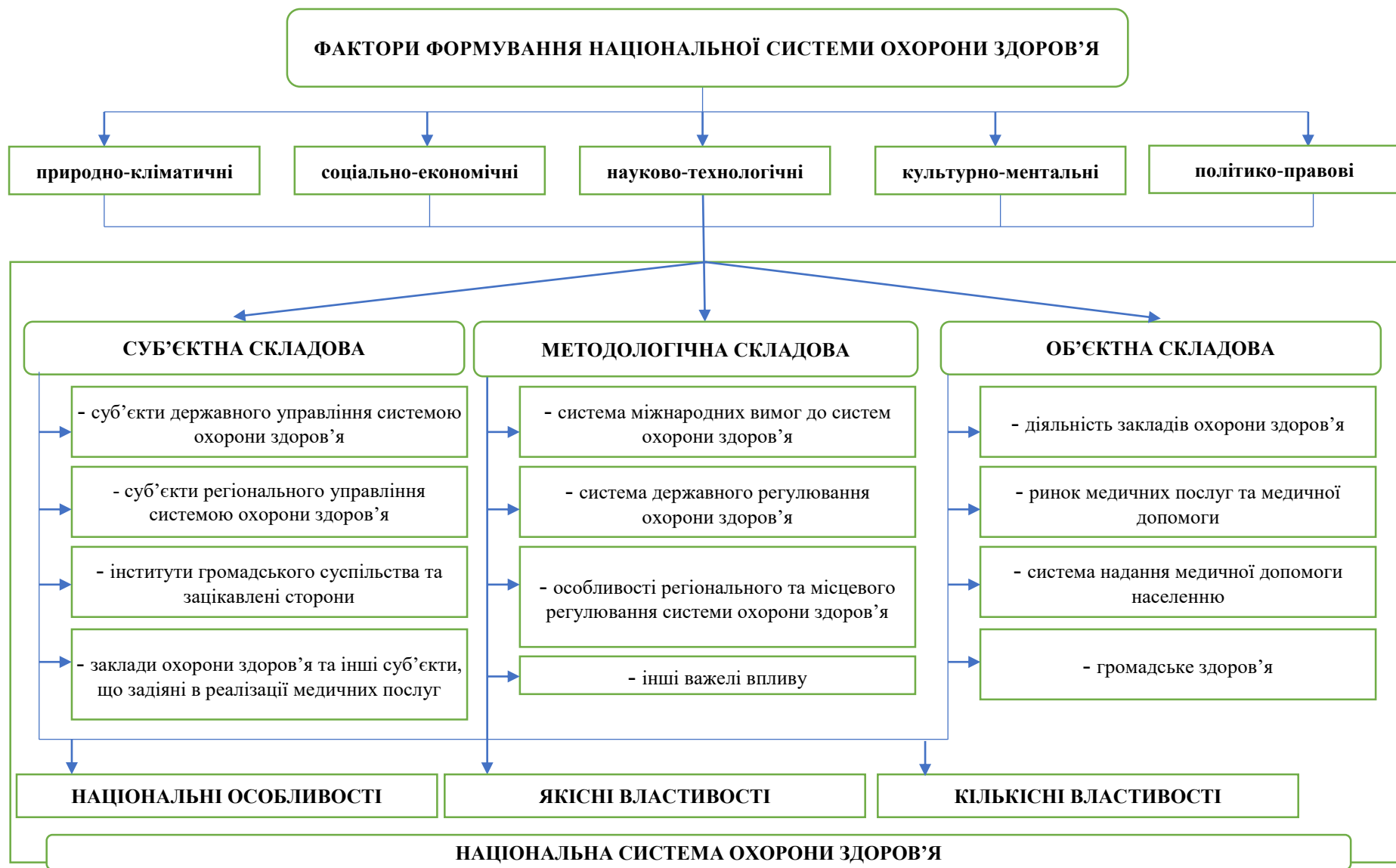

Рис. 1. Фактори формування національної системи охорони здоров'я

Список використаної літератури:

1. Капелюшний В.П. Державний устрій / В.П. Капелюшний // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2007. – Т. 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-26189>.
2. Квітка С. Цифрова трансформація системи охорони здоров'я: фактори впливу на якість життя населення / С.Квітка, М.Миргородська // Аспекти публічного управління. – 2024. – Т. 12, № 1. – С. 14–21. DOI: 10.15421/152402.
3. State of Health in the EU: Synthesis Report 2023 / European Commission ; OECD ; European Observatory on Health Systems and Policies. – Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2023.
4. The Effects of Environmental Factors on General Human Health: A Scoping Review / A.Sundas, I.Contreras, O.Mujahid and other // Healthcare. – 2024. – Vol. 12, Issue 21. DOI: 10.3390/healthcare12212123.
5. Building health system resilience to public health challenges: guidance for implementation in countries / World Health Organization (WHO). – Geneva: WHO, 2024.

References:

1. Kapeliushnyi, V.P. (2007), «Derzhavnyi ustrii», *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy*, K., Vol. 7, [Online], available at: <https://esu.com.ua/article-26189>
2. Kvitka, S. and Myrhorodska, M. (2024), «Tsyfrova transformatsiia systemy okhorony zdorovia: faktory vplyvu na yakist zhyttia naselennia», *Aspekty publichnoho upravlinnia*, Vol. 12, No. 1, pp. 14–21, doi: 10.15421/152402.
3. European Commission, OECD and European Observatory on Health Systems and Policies (2023), *State of Health in the EU: Synthesis Report 2023*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
4. Sundas, A., Contreras, I., Mujahid, O. et al. (2024), «The Effects of Environmental Factors on General Human Health: A Scoping Review», *Healthcare*, Vol. 12, Issue 21, doi: 10.3390/healthcare12212123.
5. World Health Organization (WHO) (2024), *Building health system resilience to public health challenges: Guidance for implementation in countries*, World Health Organization, Geneva.

Андрєєв Євгеній Володимирович – кандидат медичних наук, доцент кафедри сучасних технологій медичної діагностики та лікування Національного медичного університету імені О.О. Богомольця.

<https://orcid.org/0000-0002-0727-8166>.

Наукові інтереси:

– організаційне забезпечення державного управління сферою медичного туризму.

Andriev I.V.

Factors of formation of the national health care system as an object of state policy

The article reveals the scientific and methodological foundations for the formation of the national health care system as a complex interdisciplinary object of state policy. It substantiates the necessity of introducing the concept of the «national health care system» into scientific circulation, which integrates managerial, legal, economic, social, and medical dimensions of public health governance. Based on the conducted analysis, five main groups of factors determining the content and functioning of the national health care system are identified: natural and climatic, socio-economic, scientific and technological, cultural and mental, and political and legal. Each of these groups of factors affects both the state of public health and the institutional and organizational structure of the health care system. In particular, natural and climatic conditions influence morbidity levels; socio-economic factors determine funding capacities and accessibility of medical services; scientific and technological factors define the level of digitalization, innovation, and telemedicine; cultural and mental factors shape citizens' attitudes toward prevention and treatment; political and legal factors regulate the frameworks and directions of state health policy. The study systematizes the structural and functional components of the national health care system as an object of public administration, including the subjective, methodological, and objective dimensions. It concludes that the development of a national health care system requires a comprehensive approach based on the interaction of these factors, alignment with European standards, and the strengthening of the state's role in ensuring the sustainability, effectiveness, and inclusiveness of health care.

Keywords: national health care system; state policy; public health; digitalization of medicine; cultural and mental factors; political and legal regulation.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2024.